

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

ION HOBANA

GLASUL TRECUTULUI

GEORGE ANANIA

CEL DIN URMĂ MESAJ

215

PREȚUL 1 LEU

ION HOBANA

GLASUL TRECUTULUI

GEORGE ANANIA

CEL DIN URMĂ MESAJ

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"

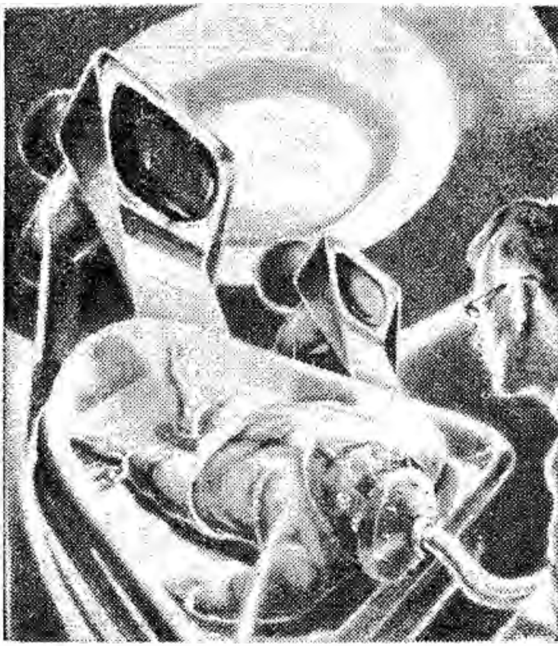
EDITATĂ DE REVISTA

ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

Anul IX – Nr. 215 – 1 noiembrie 1963

Citiţi în numărul viitor al Colecţiei lucrarea ştiinţifico-fantastică

„PSIHOTRONUL BE-9"

Coperta—desen: DUMITRU IONESCU

ION HOBANA

GLASUL TRECUTULUI

Undeva, spre dreapta, Nilul își luneca apele în lumina scăzută a amurgului. Părea somnoros și leneș, sortit să rămînă de-a pururi în albia lui încăpătoare. Dar peste cîteva luni, cînd marele baraj de la Assuan...

— Ei, tinere!

Igor tresări, dîndu-și seama abia atunci că elicopterul încremenise deasupra pustiului.

— Dumneata visezi, continuă profesorul, și era să pierdem singura urmă de astăzi!

— Iertați-mă, Nikolai Petrovici...

Igor se aplecă asupra ecranului. Reflectate de ziduri ascunse, ultrasunetele înscriseseră contururi ciudate: trei linii paralele, ușor curbate spre extremități.

Profesorul chibzuia, mestecînd capătul pipei din spumă de mare. Ar fi vrut s-o aprindă și să se plimbe, cu mîinile la spate, așa cum făcea în camera lui de pe strada Gorki... Hotărî scurt:

— Mai sus!

Elicea triplă își înmulți turațiile, preschimbîndu-se într-un uriaș disc fumuriu. Elicopterul porni să se înalțe.

Pe ecran, liniile paralele creșteau și se rotunjeau ca niște arcuri întinse de o mînă nevăzută. Apoi vîrfurile lor începură să se apropie...

— Ce zici, Igor?

Tînărul își umezi buzele arse de încordare. Liniile se prefăcuseră în cercuri. Trei cercuri concentrice. În mijloc, o pată neagră, dreptunghiulară.

— Mda, mormăi profesorul, nu prea seamănă cu...

Ridică glasul, adresîndu-se pilotului:

— Notează coordonatele. Ne-ntoarcem mîine cu tot ce-i de trebuință. În primul rînd, oameni.

Yussef clătină din cap :

— La Abu Simbel e mare nevoie de săpători... Poate găsim acolo !

Urmărindu-i privirile, profesorul și Igor descoperiră o îngrămădire de bordeie înecate în pînzele tot mai dese ale înserării.

— Bine, se-nvoi profesorul. Să coborîm.

Satul, mai degrabă cătunul, era înghesuit de-a lungul arăturilor. Nu se zărea nici o potecă.

— Fiecare palmă de pămînt trebuie însămînțată, murmură Yussef. Și așa ne pîndește foametea. Dar cînd va fi gata barajul vom avea destul pămînt irigat. Atunci vom croi și poteci.

Plecă să-l caute pe omdeh.

— Sînt foarte intrigat, Nikolai Petrovici, mărturisi Igor. Zidurile astea circulare...

Dar profesorul n-avea chef de vorbă. Mormăi ceva neinteligibil, continuînd să-și umple pipa cu tutun aromat.

În noapte izbucni urletul unui șacal. Așa urlau și la Abu Simbel, dînd tîrcoale marii tabere arheologice. La început, asistentul Igor Nikitin își trăgea pătura peste cap, să nu-i mai audă. Și nu numai el. Mulți dintre cercetătorii care răspunseseră chemării guvernelor Republicii Arabe Unite și Sudanului erau la prima lor campanie în deșert. Veniseră de pretutindeni, însuflețiți de ideea salvării unor mărturii unice ale trecutului. Se obișnuiseră cu șacalii și cu haitele de cîini de prin sate, cu arșița și vînturile uscate. Lucrau zi și noapte, în schimburi, înverșunîndu-se să smulgă cît mai multe comori din îmbrățișarea nisipurilor...

Yussef se întoarse cu omdehul — un bărbat scund, uscățiv, care cumula funcțiile de primar, judecător, notar și, la nevoie, medic. Purta însă tot îmbrăcămintea sărăcăcioasă a felahilor : turban și cămașă pînă-n călcîie.

Se învoiră fără multe vorbe. Localnicii știau că, în curînd, apele Nilului se vor închide asupra vechilor sălașuri. Se pregăteau de plecare spre noua vatră statornicită de

autorități și voiau să știe ce se ascunde sub scoarța bătucită de pașii lor și ai străbunilor lor.

Munca începu în zori. Aparatele electrice determinară densitatea solului, sondajele fotografice dovediră că înregistrările sonarului erau exacte. În amurg, trei segmente de cerc, dezgolite, stîrneau zumzetul uluit al săpătorilor. Iar Igor se chinuia să-și amintească unde citise despre zidurile acestea poleite cu bronz, cositor și... Metalul cu reflexe roșietice ar fi putut fi aramă... sau aur, cu strălucirea domolită de vreme.

Cuprins de o agitație neobișnuită, profesorul îi zorea pe felahi, mînuind alături de ei cazmaua și lopata. Segmentele se prefăcură în semicercuri. După cîteva zile, pata neagră de pe ecranul sonarului se dovedi a fi un templu îmbrăcat în argint, cu coama acoperișului de aur.

— Visez! își spunea Igor. Doar nu sîntem în Peru!... Ce să caute aici templul incașilor de la Cuzco?...

Vru să-l întrebe pe profesor, apoi se răzgîndi: „Să vedem ce-or să mai scoată la iveală săpăturile".

Încet, încet, întregul templu fu eliberat din cochilia lui multimilenară. Zidurile se păstraseră neatinse sub armura de metal prețios. Iar înăuntru...

Igor trăia o perpetuă uluire. Înăuntru, zidurile, coloanele, podeaua erau acoperite cu plăci de fildeș. Cîteva statui de aur erau presărate prin colțuri, iar în mijloc, atingînd tavanul cu creștetul, se înălța un Poseidon uriaș, conducîndu-și carul tras de șase armăsari înaripați. În jurul lui, o puzderie de Nereide așezate pe delfini, de asemenea de aur.

— Să fie deci un templu grec? se întreba tînărul. Aici, în inima Egiptului?...

Una dintre coloane îi atrase în mod deosebit atenția. Era din același metal cu reflexe roșietice care poleia al treilea zid circular, cel mai dinăuntru. Și pe ea fuseseră gravate semne care nu aparțineau nici unui alfabet cunoscut.

— Seamănă cu inscripţiile guanşe din insulele Canare, constată profesorul, cu ochii strălucitori. Şi cu cele de pe inelul găsit la Tartessos...

— Aş adăuga caracterele berbere catalogate de Hanoteau în 1860, spuse Igor.

— Exact ! Presupusa arie de răspîndire ar cuprinde deci Oceanul Atlantic, Spania, Atlasul berber şi Egiptul !

— Atunci !... izbucni Igor.

Profesorul îl opri cu un gest. Parcă se temea că violenţa formulării ar putea să destrame o ipoteză încă fragilă.

Peste cîteva zile avură o nouă revelaţie. Yussef — care schimbase pentru o vreme manşa elicopterului cu uneltele arheologilor — descoperi într-o încăpere subterană a templului cîteva amfore de lut. Erau modelate cu măiestrie, după un tipar amintind liniile stilizate ale unui trup femeiesc, şi cuprindeau sute de romburi de aramă.

— După Peru, Mexic ! exclamă Igor. Parc-ar fi romburile găsite la Palenque !

— Şi în Irlanda şi Scandinavia protoistorice, completă profesorul.

— Triunghiul s-a închis : Europa, Africa, America. Concluzia se impune de la sine.

— Eu nu te-am învăţat să te pripeşti, spuse încet profesorul.

— Dar, Nikolai Petrovici...

— Am luat legătura prin radio cu Cairo. Mîine va sosi un specialist în determinări magnetice. Mai rabdă pînă atunci.

★

Specialistul — un egiptean vorbăreţ, cu un fes minuscul cocoţat în creştetul capului — veni însoţit de un uriaş taciturn, care se recomandă Ion Proca.

— Romîn ? se bucură Igor, scuturîndu-i mîna.

— Romîn, zîmbi mai mult din ochi celălalt.

Şi se instală la umbră, împreună cu geamantanul său voluminos, ca şi cum pentru asta ar fi zburat cîteva ceasuri cu elicopterul.

— E ajutorul dumitale? întrebă profesorul, ușor intrigat.

Specialistul ridică din umeri, cu aceeași risipă de energie care-i însoțea toate mișcările :

— L-am cunoscut pe aeroport. Mi l-a adus directorul muzeului de arheologie.

— Ali Nadir? se miră profesorul. Îl știam țintuit în pat de o criză de gută!

— N-arăta prea bine, încuviință specialistul. A venit totuși cu mamutul ăsta care mi-a scos sufletul cu muțenia lui.

Arheologii erau prea grăbiți ca să se apuce de investigații. Îl lăsară deci pe Proca să tacă și-l ajutară pe specialist să-și despacheteze aparatele.

Definitiv subjugat de vraja trecutului, Yussef vru să afle în ce constă determinarea magnetică. Concetățeanul său nu pierdu prilejul de a-și proslăvi îndeletnicirea cu lux de amănunte. El porni de la faptul că un obiect de lut, lăsat să se răcească după arderea în cuptor, se magnetizează. Și, cum direcția magnetismului său depinde de poziția polilor magnetici ai Pămîntului, se stabilește în ce perioadă anume cîmpul magnetic terestru a avut aceeași direcție.

— Pentru că polii ăștia magnetici sînt nestatornici ca fiicele lui Alah, suspină specialistul. Ele își schimbă pasiunile, iar ei poziția geografică...

Și începu să fredoneze aria ducelui din „Rigoletto". Din fericire, numai primele măsuri, căci nu stătuse o clipă în timp ce vorbea și-și isprăvise lucrul. Consultă febril niște tabele ferfenițite de atîta întrebuințare, calculă ceva pe un colț de hîrtie și spuse cu o modestie prea manifestă ca să fie reală :

— Sub rezerva unei erori oricînd posibile, s-ar părea că amforele acestea datează de peste unsprezece milenii. Mai precis, au fost arse în cuptor acum unsprezece mii două sute șaptezeci de ani — cu o aproximație de un deceniu.

Abia după ce anunță acest rezultat își dădu seama de enormitatea cifrei :

— Nu se poate !..· Un asemenea finisaj cu nouă milenii înaintea erei noastre ? !... Unde le-ați găsit ?

Profesorul îi arătă zidurile care străluceau în lumina crudă a soarelui de amiază.

— Vreți să spuneți că și construcția asta datează de...?

— Nu vreau să spun decît că vasele se aflau într-o subterană a acestui templu.

Specialistul îi aruncă o privire pătrunzătoare, vrînd parcă să se convingă de seriozitatea profesorului și se apucă din nou de lucru — de astă dată în tăcere, concentrîndu-se asupra aparatelor într-un ritm mult mai lent. Față de repeziciunea dinainte a mișcărilor, părea aceeași secvență a unui film rulată a doua oară cu încetinitorul.

Cînd își ridică brațele în semn de nedumerită certitudine, Proca se apropie cu pași leneși de micul grup și spuse, ca și cum ar fi cerut o țigară :

— Aș avea nevoie de vasele astea... pentru cîteva ceasuri.

Citi în ochii profesorului refuzul uimit care nu-i ajunsese încă pe buze și se grăbi să-l preîntîmpine, scoțînd din buzunarul imens al hainei un minuscul magnetofon portativ. Apăsă pe un buton și o voce bărbătească, ușor răgușită, rosti pe neașteptate :

— Dragă profesore...

— Ali Nadir ! exclamă Nikolai Petrovici.

— ...Dictez aceste rînduri în mașina care ne duce spre aeroport. Sînt încă bolnav și numai un lucru cu totul deosebit ar fi putut să mă scoată din casă. Acest lucru îl reprezintă invenția domnului Proca. N-am timp și nici nu-i cazul să-ți explic eu despre ce-i vorba. Sînt sigur că vei fi la fel de entuziasmat ca și mine. Aștept confirmarea. La revedere.

Un declic, și magnetofonul se opri.

— Bine, tovarășe Proca, se hotărî profesorul. O să-ți împrumutăm amforele. Numai că misterul ăsta...

— Nu-i nici un mister. Dacă vă gîndiţi cum lucrau olarii din vechime...

„Olarii din vechime..." — Igor revăzu în minte un desen cu contururi extraordinar de clare : olarul învîrtind roata cu piciorul şi modelînd argila cu un beţişor de lemn, subţire şi ascuţit. În jurul lui, oameni cu flaute, harpe şi ţimbale. „Perfect. Şi ce-i cu asta ?..."

— M-am gîndit, dar tot nu înţeleg, mărturisi şi profesorul.

Cu un regret vizibil, Proca începu să-şi consume rezerva de fraze pentru o zi întreagă :

— Olarul şi ceilalţi vorbeau sau cîntau în timpul lucrului. Vibraţiile sonore se transmiteau beţişorului, care le imprima în argila proaspătă. Iar eu le reproduc.

Văzu că auditoriul aşteaptă şi se miră, candid :

— Vă interesează şi procedeul ?

Specialistul se apucă cu mîinile de cap şi se-ntoarse disperat spre ceilalţi :

— Omul ăsta are să mă-mbolnăvească ! Auziţi ce poate să-ntrebe !...

Proca oftă şi se resemnă să devină prolix :

— Bine... Eu, de fapt, sînt fizician. Electronist. Ideea asta mi-a venit întîmplător. Eram în concediu şi... Poate aţi fost la Histria...

— Am lucrat acolo, confirmă profesorul.

— Şi procedeul ? stărui specialistul.

— Foarte simplu. Un mic complex cibernetic cu autoreglare stabileşte viteza de rotaţie a vasului în timpul modelării. Apoi acul se angajează în şănţuleţele săpate de beţişoarele vibrante. Filtrele atenuează zgomotele, amplificatorii întăresc vocile sau sunetele muzicale. Nu e chiar „high fidelity", dar primele fonografe nu erau nici ele fără cusur. De altfel...

Proca deschise din nou magnetofonul. Se auziră cîteva hîrîituri, apoi un scîrţîit slab, repetat.

— Roata olarului era neunsă, comentă inginerul.

Peste scîrțîit se suprapuseră voci neclare, rîsete, sunete de harpă și de flaut. Profesorul și Igor se priveau, încă sceptici. Deodată se-ntoarseră brusc spre aparat : o voce distinctă începuse să psalmodieze monoton. Egiptenii ciuliră și ei urechile.

— Parc-ar fi în limba coptă ! exclamă specialistul. Nu-nțeleg însă unele cuvinte...

Profesorul înghiți de cîteva ori în sec, înainte de a reuși să se liniștească și să explice :

— Nu-nțelegi pentru că e limba egipteană veche. Aș situa-o în perioada Imperiului mediu, cam cu două milenii înainte de era noastră.

— Ali Nadir era de aceeași părere, spuse Proca, oprind magnetofonul. După ce mi-a pus vasul la dispoziție...

— Noi ce mai așteptăm, tovarășe profesor ? interveni Igor, cu vocea schimbată de emoție.

— Să-și instaleze tovarășul Proca aparatele.

— Ce să instalez ? rîse inginerul. N-am decît să ridic capacul geamantanului și să așez amfora pe discul arheofonului.

— Arheofon, repetă specialistul. Frumos !... „Sunetul vechimii"... „Sunetul trecutului"...

— Glasul trecutului, murmură Igor, privind templul îmbrăcat în aur și argint.

— Să începem ! hotărî profesorul.

★

Igor nu izbutea să adoarmă. În urechi îi sunau, obsedant, cuvintele pe care arheofonul izbutise să le smulgă din lutul plămădit în urmă cu unsprezece milenii. Erau cuvinte cu sonorități bizare, evocînd uneori forme din berberă și celtă. Profesorul recunoscuse chiar, din fugă, grupe de foneme care păreau să se îmbine în cuvintele guanșe notate de spanioli : alcorac, alio, guam, guamf, se... zeu, soare, om, bătrîn, lună. Întîi inscripțiile de pe coloana de metal, acum cuvintele...

Proca înregistrase tot ce se putea înregistra și plecase la [illegible] împreună cu specialistul în determinări magne-

tice. Igor se gîndi ce furtună aveau să stîrnească înregistrările acestea pretutindeni. Poate că, în sfîrşit, oamenii de ştiinţă din toată lumea vor porni împreună la asaltul suprem al celei mai tulburătoare enigme din istoria umanităţii.

Pleoapele lui Igor erau grele ca două petale de plumb. Auzi un foşnet şi o umbră îi lunecă pe obraz. Apoi o undă de răcoare pătrunse în cabina elicopterului, o dată cu o şuviţă de fum aromat.

Izbuti să deschidă ochii. Profesorul nu mai era lîngă el. Ieşise, uitînd pe fotoliu o carte întredeschisă. Igor o luă şi-i descifră titlul la lumina săracă a lunii: „Kritias". Şi fraze din dialogul lui Platon, învăţat cîndva pe dinafară, se desprinseră de pe buzele lui ca sunetele unui cîntec:

„Ei acoperiră cu bronz zidul incintei exterioare, cu cositor zidul celei de-a doua incinte, iar pe cel care împrejmuia cetatea însăşi cu oricalc, metalul cu reflexe de foc."

Se ridică de pe fotoliul-pat, îşi aruncă haina pe umeri şi coborî scăriţa elicopterului. Mergea spre şantier, murmurînd mai departe:

„În mijloc se înălţa templul închinat lui Clito şi Poseidon... Toată partea dinafară era îmbrăcată în argint... Zidurile, coloanele, podeaua erau acoperite cu fildeş. Se vedeau acolo statui de aur şi mai ales una înfăţişînd Zeul în picioare, în carul său tras de şase armăsari înaripaţi; era atît de mare încît capul său atingea bolta templului şi de jur împrejurul lui se aflau o sută de Nereide aşezate pe delfini... legea supremă, primii dintre ei o gravaseră pe o coloană de oricalc, ridicată în mijlocul insulei, în templul lui Poseidon."

Îl zări pe profesor, aşezat pe zidul cel mai dinăuntru. Vru să-i spună ceva, să-l îmbrăţişeze... Rămase în picioare, nemişcat şi tăcut.

Spre apus, dincolo de coloanele lui Hercule, în adîncul Oceanului Atlantic, dormea continentul care legase odinioară cu firele aceleiaşi civilizaţii Nilul şi Anzii Peruvieni, Mexicul şi Peninsula Iberică. Iar aici razele lunii poleiau incintele şi templul lui Poseidon, clădite de pribegii pentru care Atlantida nu era o legendă, ci o patrie pierdută „într-o singură zi, într-o singură noapte fatală".

GEORGE ANANIA

CEL DIN URMĂ MESAJ

Vlad se gîndi că totuși ultimul eveniment, explozia, îi surprinsese pe toți. Ba chiar îi dezorientase puțin, deși știrile senzaționale ale acelei săptămîni îi obișnuiseră oarecum cu surprizele. Fiindcă racheta fusese reperată cu exact o săptămînă în urmă, duminică. Venea dinspre periferia sistemului solar, cu o viteză de 470 km/secundă, și pămîntenii au observat-o cînd trecuse de Uranus, datorită jetului enorm, foarte luminos, din urma ei, care o făcea să semene cu o cometă.

— Sînteți gata? întrebă cineva.

Profesorul tresări și se întoarse. Era unul dintre inginerii electroniști.

— Da, să începem! răspunse.

Discul fumuriu introdus între ghearele suportului se apropia de antena lungă a generatorului de impulsuri.

— Gata! anunță inginerul, apăsînd un buton.

Racheta necunoscuților nu se oprise la nici o planetă din drum, ci gonea constant spre Pămînt. Dar nu intrarăm în legătură cu ea decît cînd se afla relativ aproape, între Marte și noi. Astronauții erau cinci bărbați, cu chipuri asemănătoare nouă. Nu se putuseră face înțeleși. Erau bolnavi, aceasta se vădi încă de la început: stăteau toți în fotolii ciudate, ținîndu-și capetele pe spătare, și aveau fețele supte, colțuroase.

În preajma Pămîntului, viteza navei cosmice spori inexplicabil, căci ne așteptam ca ea să aterizeze. Ocoli planeta de trei ori, pe traiectorii diferite, cu motoarele stinse. Echipajul indică pe o hartă cerească steaua de unde veneau: Proxima Centaurului. Aveau și o hartă a globului. Ne arătară un punct din Carpații Meridionali și ne explicară că acolo intenționează să coboare.

— Este vorba de o imprimare magnetică? se interesă asistent, care nu se descurca în tehnică, al profes

— Nu propriu-zis magnetică! replică pripit inginerul. Din analiza celorlalte discuri sfărîmate a reieşit că substanţa care le alcătuieşte are o proprietate specială, de a intra în rezonanţă la trecerea prin ea a undelor electromagnetice de o anume intensitate şi frecvenţă. E tocmai ce încercăm acum, să stabilim intensitatea şi frecvenţa la care vibrează primul segment de disc.

Sîmbătă, la ora 19 şi 48 de minute, racheta se opri deasupra satului Cîineni, situat între Munţii Lotrului şi Făgăraş, pe Olt, la mai puţin de 100 km sud de pasul Suru. Ţăranii s-au întrecut mai apoi în a relata amănuntele acestui impresionant eveniment. După spusele lor, nava astrală a apărut din înalturi în poziţie verticală, aruncînd prin ajutaje aceeaşi coamă de flacără ce o purtase în Cosmos, şi acum o împiedica să cadă. S-a oprit în aer, la circa 25 km de Pămînt, apoi a coborît mai jos, cu excesivă prudenţă. Soarele trecuse peste munţi, însă lumina răspîndită de jetul rachetei o întrecea de două ori pe cea a soarelui. Cîţiva săteni pretind că au văzut foarte bine cum s-a desprins din navă microracheta, deşi exagerează, se pare, căci ea a început să-şi frîneze căderea numai la vreo 10 km de sol, iar mai înainte nu putea fi văzută din pricina luminii foarte puternice care aprinsese parcă tot cerul. Un curent de aer fierbinte a început să bată de-a lungul uliţelor, dinspre nord-est, intensificîndu-se şi mai mult atunci cînd racheta cea mare a prins să se ridice iarăşi, mereu mai repede.

— Auziţi? spuse celălalt electronist. Se aude un murmur! Înseamnă că intensitatea undelor electromagnetice e aceasta.

— O confirmă şi aparatele! aprobă primul inginer. Să căutăm frecvenţa!

Zece minute după începerea ascensiunii, la o distanţă de 60 km de Pămînt, nava cosmică a explodat. În locul jerbei luminoase apăru un bulgăre de văpaie, mai luminos încă, ce se dilată enorm şi se mistui în atmosferă. Vuietul fluierat al motoarelor fu înlocuit de o bubuitură cutremurătoare, amplificată mult timp în ecou de pereţii văilor din jur. Microracheta, a cărei dungă subţirică de foc dispăruse în lumina exploziei, se făcu iar văzută, cu

atît mai desluşit, cu cît bezna înăbuşise satul ca o aripă oarbă, amorţită, de pîslă.

Ori fusese lansată în mare grabă ori explozia îi avariase mecanismul de ghidare, dar microracheta nu atinse Pămîntul într-un loc neted, care să-i permită aterizarea, ci pe versantul vestic al Făgăraşului, pe coasta abruptă a unei stînci, de unde se rostogoli neputincioasă pînă jos, în vale.

...Vlad Corneliu zîmbi şi-şi scutură gîndurile. Printre sfărîmăturile navei celei mici s-a găsit un container cu mai multe obiecte. Unul dintre ele era caseta cu cele 30 de discuri fumurii. Caseta s-a spart ; printre bucăţile de metal se amestecaseră pietre. Dintre discuri a rămas doar acesta care e fixat acum în dispozitivele maşinii electronice. Alt obiect era o hartă a Pămîntului pe care se aflau tot felul de semne ciudate. Harta era veche, căci conturul continentelor diferea pe alocuri de cel actual.

În sfîrşit, al treilea obiect, ferit de deteriorare, este o fotografie foarte mare, cu laturile de cîte 2 şi 3 metri, împăturită laolaltă cu harta într-un fel de plasă cu ochiuri mărunte. Reprezintă pe unul dintre cosmonauţi, şi anume pe cel văzut primul de către noi după stabilirea legăturii cu racheta. Masivitatea cosmonautului produce o impresie de blîndeţe şi forţă în acelaşi timp, iar pe chipul lui a înflorit un zîmbet. În conturul corpului musculos se înscriu ca o dantelă de lumină liniile albe ale oaselor. Scheletul omului este luminos.

O particularitate fiziologică ?

Nu. De la Hiroşima şi Nagasaki am învăţat că substanţele radioactive se depun în măduva oaselor, iar de la soţii Curie ştim că radiaţiile aceloraşi substanţe impresionează emulsia plăcilor fotografice. Aşadar, cel a cărui imagine ne-a fost trimisă suferea de boala de radiaţii. Această boală o avea întreg echipajul ; de aceea părul le era aşa rar, iar unora le căzuse cu totul.

Vlad Corneliu îşi dădea seama că nu au în faţă o simplă şaradă. În ce împrejurări se îmbolnăviseră cosmonauţii ? De ce n-au vrut să aterizeze ? De ce le-a explodat racheta ? Erau întrebări ale căror răspunsuri trebuiau legate între ele. S-a dedus că boala echipajului se datora unei defecţiuni care a atins fie motoarele ato-

mice — şi în timpul reparaţiei cei cinci au fost supuşi unei intense doze de radiaţii —, fie blocul protector — şi radiaţiile au pătruns liber în cabinele navei. Mai probabilă rămînea ipoteza defectării motoarelor propriu-zise, căci ea lămurea şi pricina exploziei. Dacă stricăciunea a fost iremediabilă, ea a culminat în mod fatal prin catastrofă. Astronauţii cunoşteau toate astea. De aceea s-au ferit să aterizeze : ca să nu distrugă prin explozia rachetei lor nici o fărîmă din viaţa Pămîntului. Se pare totuşi că o vreme aterizarea rămăsese posibilă, altfel nu se putea explica de ce nava şi-a sporit viteza în apropiere de Pămînt. Pesemne că după aterizare, cînd motoarele aveau să fie oprite, pericolul nimicirii rachetei dispărea. Dar probabil că în timpul accelerării reacţiile atomice scăpate de sub control s-au intensificat şi mai mult, făcînd coborîrea imposibilă.

— Nu merge, am epuizat toată gama de frecvenţe ! zise contrariat inginerul.

— Ia-o de la capăt ! îl sfătui colegul lui. Păstrează mai mult timp fiecare frecvenţă. Trebuie să izbutim!

Sute de întrebări îşi aşteptau răspunsul de la discul ce se rotea leneş în suport. Cosmonauţii ne vizitaseră planeta în trecut. De atunci aveau ei harta. Să fi fost cei ale căror urme, păstrate încă de Pămînt, le cercetează paleoastronautica ? Aceste urme sînt răspîndite în Asia, Africa, America. Dar nu în Europa, şi mai ales nu în ţara noastră. Atunci de ce au vrut ei să aterizeze tocmai aici ? Doar au arătat lămurit pe hartă că vor să aterizeze aici. Terenul nu prezenta avantaje pentru o asemenea operaţie, ba încă zona satului Cîineni a fost cu totul nepotrivită, dovadă sfărîmarea microrachetei. Aceasta era enigma cea mai curioasă dintre toate.

Discul rămas întreg este de fapt o spirală foarte strînsă, cu diametrul de 33 cm. Firul gros de 1 mm al spiralei se răsuceşte de 530 de ori în jurul centrului şi nu este întreg, continuu adică, ci alcătuit din fragmente abia vizibile de material fumuriu, puse cap la cap. Aceste fragmente vibrează fiecare la o altă frecvenţă a undelor electromagnetice. Astfel se pot alcătui sunete şi cuvinte. Greutatea era să se stabilească frecvenţa undelor pentru primul segment, coeficientul de creştere a ci

pentru celelalte segmente cunoscîndu-se din experiențele cu discurile sfărîmate.

Tehnicienii și lingviștii se puseră pe lucru pentru a traduce, cu ajutorul mașinilor electronice de calcul, limba necunoscuților astronauți. Profesorul Vlad Corneliu de la Universitatea din București conducea cercetările.

Un sunet cristalin răsună deodată în difuzoare. În același moment, panoul de comandă al creierului electronic se aprinse de zeci de luminițe policrome. Inginerii se repeziră la aparat, parcă temîndu-se că se va deregla. Îl opriră. Antena generatorului de impulsuri electromagnetice coborî pe disc, în centrul lui, fixîndu-și vîrful prevăzut cu o rolă minusculă pe firicelul de 1 mm al spiralei. Apoi se apucară să citească indicatoarele și să potrivească dispozitivul automat de creștere a frecvenței undelor electromagnetice. Era nevoie de multă stăpînire de sine pentru a-ți păstra răbdarea în asemenea momente. Deși fumatul se interzicea cu desăvîrșire, sumedenie de țigări se aprinseră, ca la un semnal. Vlad văzu pe fețele tuturor broboane sticloase de sudoare.

În sfîrșit, după declanșarea magnetofoanelor de imprimare, discul începu să se rotească. Sunetul cristalin de la început dură cîteva secunde, după care în aer plutiră murmure nedeslușite, contopindu-se într-un tîrziu și luînd forma unei melodii aspre, tărăgănate. Cuvintele se amestecau haotic între ele, rostite de un mare număr de oameni. Apoi, în cîntecul parcă fără sfîrșit se amestecară lovituri sacadate, într-o substanță nedefinită: lemn, piatră sau metal. Toate acestea se succedară foarte rar, ca într-un film rulat cu încetinitorul. Lingvistul Alexandru Păltineanu îl întrebă în șoaptă pe Vlad dacă la asta se reduce cumva tot mesajul.

Îl întrerupse o voce joasă, care pronunță cu claritate:

— „Akmonod argod aidhonto loux etro sreueti. Akmon nebhei bhregeti. Vekuo vo gueritote, ne yos dhaneito, valenteskue sitis! Vekuo vo deivo somoiam kametote!".

O nouă pauză, foarte lungă. Vlad întîlni privirile lui Gheorghe Dumitraşcu, un lingvist mai vîrstnic.

— Ai înţeles? îl întrebă Dumitraşcu.

Vlad înclină capul că da. Într-adevăr, ceva din aceste cuvinte i se părea extrem de cunoscut, familiar aproape, deşi în primul moment nu-şi dădu seama de ce. Cu toţii stăteau cu privirile aţintite pe difuzoare, temîndu-se să nu le scape vreun cuvînt. Unii cercetători încremeniseră în poziţii nefireşti, ca statuile unui sculptor nedibaci. Şi, aşa cum se întîmplă în clipele de încordare, chipurile le erau palide, însă foarte calme.

Urmară cîteva sunete moi şi prelungi, de instrument muzical. Cîntecul acela tărăgănat şi loviturile sacadate se repetară. Un nou glas, de data aceasta limpede, cîntat parcă, rosti multe cuvinte într-o limbă total necunoscută. Apoi iarăşi o pauză şi alt şir de fraze.

Antena ajunse la marginea discului fără ca nimeni să observe. Căzu pe carcasa electromotorului de dedesubt şi scoase un zăngănit neplăcut, la care toţi tresăriră. Soneria instalaţiei ţîrîi subţirel şi strident. Fragmentul de comunicare se terminase.

★

Vlad Corneliu reuşi să plece în satul Cîineni abia pe la sfîrşitul lunii iulie, după îndeplinirea obligaţiilor de la Universitate. Ajunse într-o sîmbătă pe seară. Avu plăcuta surpriză să-l găsească acolo pe prietenul său Mihai Răileanu, profesor la catedra de folclor a Universităţii, care venise cu o echipă de specialişti să culeagă cîteva balade populare. Bucuros de întîlnire, Răileanu îi făcu repede loc în odaia de oaspeţi a sfatului popular, unde erau găzduiţi şi ei.

Sosirea lui Vlad produse agitaţie, mai ales cînd se împrăştie ştirea că a participat la descifrarea mesajului cosmonauţilor. De cînd se aflau în centrul atenţiei tuturor, locuitorii satului primiseră nenumărate vizite din partea a tot felul de oameni, de la savanţi cu renume,

la simpli curioşi. Cu fiecare vizitator ce păşea în hotarele comunei, mîndria sătenilor creştea; de la o vreme se înstăpînise obiceiul ca imediat vizitatorul să fie pus la curent cu evenimentele ce se succedaseră la aterizarea microrachetei. Relatările, diferite după povestitori şi ascultători, se încheiau totdeauna cu o subliniere a faptului că totul s-a petrecut tocmai la Cîineni, şi nu în altă parte, de parcă ar fi existat în această privinţă îndoieli, care trebuiau spulberate. Aşa se face deci că după cină se adună în faţa sfatului un grup de ţărani, care ţineau cu orice preţ să vorbească cu Vlad.

— Hai, du-te! îl invită Răileanu pe acesta, în hohotele de rîs ale cercetătorilor. Nouă ne repetă bătrînii povestea în fiecare zi. Trebuie să uzăm de tot felul de şiretlicuri, ca să-i determinăm să ne spună ceva şi despre cîntecele după care am venit.

Folcloristul exagera. Oamenii nu pomeniră nimic de microrachetă, ci doar îl întrebară pe profesor dacă îi fusese greu să descifreze taina mesajului.

— N-a fost prea uşor! conveni Vlad, aşezîndu-se pe banca de lemn, lîngă un bătrîn care-l privea plin de curiozitate. Ne-au ajutat mult nişte maşini electronice. N-aţi citit în ziare?

— Ba da! se amestecă o fată de vreo 20 de ani.

Oamenii tăcură, parcă această lămurire i-ar fi satisfăcut pe deplin. Erau toţi în vîrstă, în afară de fata care vorbise adineauri şi de un băiat mai mic decît ea.

— Eu n-am înţeles nişte lucruri, tovarăşe profesor! zise deodată bătrînul de lîngă Vlad. Că şi în ziare erau tot felul de vorbe pe care nu le prea pricepem noi, cei de ani mai mulţi. Tinerii le ştiu, ca unii care umblă prin şcoli mari; uite, şi nepoată-mea asta, dar nu poate ea să ne explice cum am vrea noi. Că am şi pus-o de multe ori, dar degeaba!

Ţăranii rîseră potolit, trăgînd arar din ţigări.

— Tovarăşe profesor, se agăţă vioaie fata de cuvintele moşului, noi mai mult pentru asta v-am căutat...

— Mai încet, morişcă ! îşi astupă bătrînul urechile. Măi, măi, ce-i mai turuie gura ! Nu poţi să spui şi tu în două vorbe ce-am vrea ? Că adică...

— Ce este ? se interesă Vlad amuzat.

— Lasă-mă, moş Sîrbule ! sări ea, necăjită de întrerupere. Tovarăşe profesor, v-am ruga, dacă n-aveţi ceva urgent de făcut, mîine, că tot e duminică, după-masă, la cămin, să ne vorbiţi despre descifrarea mesajului. Noi o să avem grijă să vă pregătim totul, numai dumneavoastră dacă vreţi... Că şi tovarăşul Pintea spunea... Ştiţi, oamenii sînt curioşi, microracheta a aterizat prin apropiere, am devenit deodată centrul atenţiei generale şi e bine să cunoaştem şi noi mai multe. Moş Sîrbu are dreptate că din presă nu s-au lămurit pe deplin, cel puţin ei, bătrînii ; acolo se discuta cu termeni de specialitate, pe care ei nu-i înţeleg. Şi nici eu nu le-am putut clarifica mare lucru, ştiţi, sînt studentă la politehnică şi cîteva noţiuni lingvistice nu le cunosc nici eu.

— Adică, reuşi după mai multe eforturi bătrînul să-i stăvilească vorbăria, adică să ştim şi noi, cînd povestim la careva, cum a fost cu racheta ceea şi cîte ceva despre mesaj, cum l-aţi dezlegat şi ce spunea în el. Vreţi, tovarăşe profesor ?

— Şi eu vă duc mîine la Stînca Arsă, să vedeţi unde a căzut racheta. De vreo trei săptămîni bat mereu drumul acolo cu tot felul de oameni. Au venit şi de la Academie, au efectuat măsurători. E de mirare că nava n-a explodat. S-a rostogolit într-o prăpastie şi combustibilul nuclear a radioactivizat terenul. Acum zona e îngrădită şi accesul interzis. Dar puteţi vedea foarte bine totul de sus. Va să zică, mergem ! Mîine dimineaţă vin să vă iau.

Poteca ce ducea la Stînca Arsă devenise un adevărat drumeag, de cînd nenumăraţii vizitatori ai Cîinenilor treceau pe ea. Fata mergea înaintea profesorului şi sp[illegible] într-una, încît el se întrebă dacă în acest tempo

va fi vorbind şi la examene. Totuşi cascada de cuvinte avu şi avantajul că îl ajută să parcurgă pe neobservate cei patru kilometri pînă la locul cu pricina. Ajuns acolo, trebui să recunoască însă, puţin dezamăgit, că nu avea de văzut nimic extraordinar, aşa cum se aşteptase. O platformă largă, bătătorită, la poalele stîncii de care se lovise racheta, oferea un loc de observaţie foarte bun asupra văii înguste şi adînci — adevărată prăpastie, cum o definise studenta —, unde căzuse, sfărîmată, nava cea mică. Urmele acestei căderi se întipăriseră în piatră : şanţuri late, albicioase, parcă scrijelate cu un cuţit gigantic, ici-colo steiuri smulse din locul lor şi rostogolite pînă jos. Arbuştii şi cei cîţiva brazi fuseseră retezaţi la suprafaţa pămîntului sau rupţi şi întorşi cu ramurile spre vale, ca şi cînd un tăvălug mare şi greu ar fi trecut peste ei de sus în jos. Pe fundul prăpastiei începea o reţea deasă de sîrmă ghimpată, care urca pînă la platforma unde se aflau cei doi. Vegetaţia din zona îngrădită se chircise sub influenţa radiaţiilor dăunătoare.

Fata începu să povestească — din auzite, căci în acea perioadă nu fusese aici — cum au ridicat racheta cu ajutorul unor elicoptere puternice şi cum toţi s-au retras departe de sat, crezînd că ea are să explodeze. Catastrofa însă nu s-a produs, deoarece automatele au oprit instantaneu motorul cu puţin înainte de ciocnire, fie pentru că aceasta devenise inevitabilă, fie după un program special de autoapărare.

* *

Sala căminului cultural era plină pînă la refuz, astfel că aceia care nu se grăbiseră să-şi ocupe locuri se văzură nevoiţi să stea afară, ascultînd prin uşile deschise. Interesul pentru expunerea profesorului era de altfel cu totul justificat, mai ales că auditorii fuseseră martori oculari ai evenimentelor despre care avea să se vorbească. Printr-o fericită întîmplare, Răileanu avea la el banda de magnetofon pe care imprimase mesajul cos-

monauților transmis la radio. Vlad începu prin a reda acest mesaj, folosind unul din magnetofoanele folcloriștilor.

— Ați fost atenți la primele fraze? îi întrebă apoi pe săteni. Cuvintele din care sînt alcătuite, adică: „Akmonod argod" și celelalte, aparțin unei limbi străvechi, care se vorbea într-un trecut îndepărtat și pe teritoriul țării noastre. Această limbă nu s-a păstrat pînă la noi, pentru că vorbitorii ei nu cunoșteau scrierea și de aceea n-au putut lăsa nici o inscripție, vreun document sau altceva de acest fel. Din ea s-au desprins alte limbi, tot vechi și ele, dar pe care le știm din diferite documente: limba latină, limba greacă veche, limba slavă veche, o limbă care a existat mai de mult în India — limba sanscrită și altele. Din compararea lor, am putut reconstitui mai multe cuvinte ale limbii străvechi de care vă spuneam și pe care cercetătorii au numit-o indoeuropeană, fiindcă era răspîndită din India pînă în Europa.

Țăranii ascultau foarte atenți explicațiile cu glas tare, rar, ale profesorului. Treptat, el parcă uită în fața cui se află și își relua tonul sfătos, blînd aproape, care-l făcuse renumit printre studenți.

— Am zis că indoeuropeana sau un dialect al ei s-a vorbit și la noi în țară, de către strămoșii dacilor. Acești strămoși, pe nume thraco-daci, erau organizați în triburi înrudite prin limbă și forme de viață socială și populau un teritoriu întins. Și acum, fiindcă ne-am lămurit asupra limbii primei părți a mesajului, să vedem cum am tradus-o în romînește; trebuie să știți mai întîi că o parte dintre cuvintele ei au fost reconstituite de mult, așa că noi le cunoșteam. Din acest punct de vedere n-am avut nici o greutate. Să luăm prima frază: Akmonod argod aidhonto loux etro sreueti. *Adică: „Din piatra* (akmonod) *albă* (argod) *care arde* (aidhonto), *lumina* (loux) *curge* (sreueti) *impetuos* (etro)". *Mai departe:* Akmon nebhei bhregeti. *„Piatra stă drept în sus* (bhregeti) *în negură* (nebhei)". Vekuo vo gueritole, ne yos dha-

neito valenteskue sitis. „*Vă spun:* (vekuo vo) *lăudaţi-o, preamăriţi-o* (gueritote), *să nu vă ucidă* (ne yos dhaneito) *şi puternici* (valenteskue) *să fiţi* (sitis)". Vekuo vo deivo somoiam kametote. „*Vă spun: iubiţi-o* (kametote) *ca pe un zeu* (deivo somoiam)". *Deci: „Din piatra albă care arde curge impetuos lumina. Piatra stă drept în sus în negură. Vă spun: preamăriţi-o, ca să nu vă ucidă şi să fiţi puternici! Vă spun: iubiţi-o ca pe un zeu!"*

Profesorul, întrerupt de aplauze, privi mirat la cei din primele rînduri. Sătenii îi mulţumeau astfel pentru lămurirea deplină a textului, pe care unii dintre ei ajunseseră să-l cunoască pe dinafară, dar pe care totuşi, acum, în lumina înţelegerii, îl ascultau parcă prima dată.

— Noi, replică profesorul după ce sala se potoli, încă nu avem nici un merit. V-am mai spus: cîteva dintre aceste cuvinte au fost reconstituite încă de mult. De ce le-au aşezat cosmonauţii înaintea mesajului lor? Din două motive: ca să ne permită să le descifrăm limba şi ca să ne dovedească faptul că la prima lor venire pe Pămînt, acum cîteva mii de ani, au poposit şi aici, pe meleagurile noastre. Mesajul străinilor începe cu traducerea textului indoeuropean în limba lor. Pe acelaşi fond sonor, al cîntecului, cu murmurele sale nedesluşite. Aţi avut ocazia să o constataţi la audiţia înregistrării. Aceasta pentru a ne arăta că e vorba tocmai de acest text, şi nu de altceva. Folosind o metodă oarecum asemănătoare cu aceea prin care în 1962 a fost descifrată vechea scriere Maya, maşina noastră de calcul a reuşit după numai o jumătate de oră să ne dea corespondentul fiecărui cuvînt indoeuropean în limba necunoscuţilor. Astfel, un prim pas în descifrarea discului fusese făcut.

Vlad sorbi încet din paharul cu apă, gîndindu-se cum să explice mai clar cele ce aveau să urmeze.

— Acum, ceva despre caracterul textului tradus în faţa dumneavoastră. Pare a fi un fragment religios. „Piatra albă" din care „curge lumina" este nava cosmică a vizitatorilor. Jetul luminos care a propulsat-o poate

sugera această comparație. Aceeași rachetă, după aterizare, cu prora îndreptată spre cer este „piatra" care „stă drept în sus în negură", în norii de praf și gaze stîrniți la coborîre. Nu e greu să ne închipuim că astronauții au fost luați drept zei și în cinstea lor s-a făcut procesiunea religioasă. Formula „vă spun" ce apare de două ori seamănă mult cu biblicul „zic vouă". Cu ajutorul primelor elemente, cunoscute prin intermediul textului indoeuropean, mașina electronică a descifrat și celelalte cuvinte ale limbii străinilor. Echipajul pierit în explozia de acum trei luni a recurs la un mijloc deosebit de ingenios, de dibaci, pentru a intra în legătură cu noi. Într-un fel însă, acest mijloc, vorbesc de cuvintele indoeuropene, era și puțin riscant. Dacă noi n-am fi reconstituit aceste cuvinte, comunicarea astronauților ne-ar fi rămas indescifrabilă. Cel puțin deocamdată. Vreau adică să subliniez că prin mijlocul ales ei s-au bizuit în mare parte pe noi, pămîntenii, pe dezvoltarea la care a ajuns lingvistica, știința limbii, la noi. Imprimarea în indoeuropeană este cheia cu ajutorul căreia străinii s-au făcut înțeleși. Este ca și cum doi vorbitori de limbi diferite ar recurge la o a treia limbă pe care o știu amîndoi. Dar să nu uităm de mesajul propriu-zis. Discul care-l conține, singurul rămas întreg, are în centru un punct roșu ; pe unele sfărîmături ale celorlalte discuri am descoperit alte puncte, mai multe : două, cinci, opt. Era probabil un sistem elementar de indicare a ordinii în care discurile trebuiau ascultate. Că discul păstrat este primul din serie o dovedește și conținutul lui. Iată-l !

Profesorul ridică o hîrtie și din nou așteptă cîteva momente — obișnuință de la catedra universitară.

— „Strămoșii noștri au mai vizitat planeta voastră. Atunci au găsit doar primitivi, populînd în comuniuni (adică triburi) izolate cel mai întins continent, la estul și sud-vestul lui". Acest continent este Asia laolaltă cu Europa, explică Vlad. În estul Asiei, în China, s-au descoperit urmele unor oameni străvechi, sinantropii, iar în sud-vestul Europei, adică în Franța și Germania, ale altor oameni : omul de Neanderthal și cel de Heidelberg.

De altfel, pe harta trimisă de oaspeți se specifică și alte regiuni populate: în Africa de nord și de-a lungul Nilului într-un continent azi dispărut — Atlantida, în nordul Europei și în sudul Americii de Sud. „Mai erau oameni și în alte părți, arătate pe hartă. Dar aici, unde voiam să coborîm și noi acum, strămoșii noștri au imprimat cîteva fraze, deoarece limba acestor oameni vechi era printre cele mai dezvoltate de atunci. Poate să fi fost altele și mai dezvoltate, însă ideea imprimării i-a venit echipajului în ultimul moment înainte de a părăsi planeta. Pămîntenii i-au socotit zei pe strămoșii noștri, fiindcă veniseră din cer și i-au ajutat în lupta cu natura."

Moș Sîrbu privi satisfăcut la nepoată și i-l arătă din ochi pe profesor, adică să ia aminte cum trebuie să vorbească. Fata îi zîmbi în treacăt că a înțeles, apoi redeveni atentă.

— Pe hartă, spuse Vlad Corneliu, sînt trecute toate punctele unde astronauții au efectuat transformări. Deocamdată ne interesează doar cele de la noi. Aici a fost schimbat cursul Dunării. O spune mesajul: „Un fluviu curgea pînă în preajma munților care șerpuiesc — aceștia sînt Carpații noștri — adunîndu-se într-un lac întins. Am spart munții printr-o explozie atomică, deschizînd fluviului drum prin cîmpia de la est pînă la marea intercontinentală — adică Marea Neagră —, pe albia unor rîuri unite care curgeau din munți — adică Oltul, Argeșul, Ialomița. Explozia, urmată de ploi îndelungate și rodnice, a fertilizat cîmpia. Oamenii de aici l-au încununat pe comandantul navei, Sa Mohse, drept zeul lor, iar fluviul l-au socotit sfînt." Iată aici ceva foarte interesant, comentă Vlad frecîndu-și dunga roșie lăsată de ochelari. Se știe că Munții Carpați au aceeași formație geologică, adică seamănă întru totul cu Balcanii, deci odinioară formau un singur lanț. Explozia care i-a despărțit trebuie să se fi produs între Cazane și Porțile de Fier, unde apa curge acum între pereți de piatră ab-

rupți. Că Dunărea era sfîntă pentru daci, iarăși se știe; obișnuiau să se împărtășească din apele ei cînd porneau la luptă. Un istoric grec, care a trăit în urmă cu vreo trei mii de ani, Herodot, scria pe vremea lui că Istrul se varsă în mare printr-un estuar adînc, un fel de mîncătură în țărm; Delta îi lipsea cu totul, ea fiind formată mai tîrziu, din aluviunile, adică mîlul și nisipurile aduse de fluviu. E o mărturie că acesta nu s-a vărsat dintotdeauna în Marea Neagră, căci atunci Delta ar fi existat și în timpul istoricului grec. Chiar cercetările noastre au dovedit că Delta e de formație recentă, ceva mai nouă. Cît despre Se Mohse, comandantul navei, el a devenit Zamolxe, cel mai mare zeu dac. Discul se termină aici.

★

Vlad se întorcea la sfat împreună cu Răileanu și moș Sîrbu. Era o noapte minunată, cum doar în iulie și la munte se poate vedea. De jur împrejur, atît cît lăsa să se observe lumina becurilor electrice, străjuiau matahalele negre ale stîncăriilor ce înconjurau satul. Ele ciunteau din puzderia constelațiilor, ascunzînd uneori stelele cele mai mari. Lăudară programul artistic care urmase expunerii profesorului și trecură să vorbească despre folclor. Răileanu le povesti puțin despre caracteristicile creațiilor populare, fiind ascultat cu deosebit interes de moș Sîrbu.

— E de mirare, zise la un moment dat, că n-a rămas la noi în folclor nici o urmă despre venirea de odinioară a cosmonauților. Se întîmplă de obicei că se păstrează în cîntece, balade sau basme ecouri ale evenimentelor de seamă din cursul epocilor istorice. Așa se întîmplă, de pildă, cu balada meșterului Manole, una dintre cele mai frumoase producții romînești, care vorbește de construirea mănăstirii de la Curtea de Argeș. Sau cu baladele despre haiduci vestiți sau despre diverși domnitori. Iar în cazul nostru, în urma unor prefaceri atît de în-

semnate cum a fost schimbarea cursului Dunării, să nu se fi păstrat nimic, nici o amintire? Greu de crezut. Ar trebui cercetări amănunțite. Mă bat gîndurile, dragă Cornel, să discut toate astea la Institutul nostru de folclor. Ce crezi? Ar fi de ajuns să dăm de o temă, un motiv folcloric; apoi îl urmărim din sat în sat și îl completăm sau descoperim și altele. Așa am ajuns și aici, la Cîineni, pe urma unui motiv de baladă.

— Cel mai nimerit, dacă institutul îți va adopta propunerea, de altfel foarte interesantă, răspunse Vlad, cel mai nimerit ar fi să începeți cu regiunile învecinate locului, unde se pare că astronauții au declanșat explozia atomică.

— Apoi, îi întrerupse deodată moș Sîrbu, și eu sînt de pe acolo.

— Așa?! exclamă Răileanu cu interes. Și nu ai auzit de la bunicul sau tatăl dumitale ceva despre explozia aceea sau despre eliberarea fluviului? Ia gîndește-te, moș Sîrbule!

Ajunseseră în fața sfatului și se așezaseră pe banca mare de lemn, dînd bună seara oamenilor care se întorceau de la cămin. Cîțiva se opriră alături, să asculte ce mai spun învățații de la București.

— Ba am auzit! confirmă bătrînul așteptările folcloristului. Dar teamă mi-i că e prea puțin. Adică era o poveste cu trei frați săraci care colindă lumea și unul dintre ei zboară prin stele. Acolo, în stele, se întîlnește cu niște oameni cît casa de mari.

Moș Sîrbu șovăi.

— Ei, mai departe! îl îndemnară profesorii.

— Acum să mă iertați dumneavoastră, dar restul nu-l mai știu. L-am uitat. Pentru asta nici nu v-am spus mai înainte, cu toate că mă gîndesc la basmul ăsta de cînd a căzut racheta. Cred că nu v-a ajutat la nimic dacă nu-l știu pe tot. Zic că s-ar putea să fie oamenii aceia din astronauții care au venit atunci.

— E bine și atît, moș Sîrbule! îl asigură Răileanu. Mi se pare că povestea dumitale am întîlnit-o într-o culegere. O să caut eu. Dar despre Dunăre n-ai auzit ceva?

— Nu! zise hotărît bătrînul. Asta sigur. Apoi să vă las, că-i tîrziu. Dacă veți mai avea nevoie de mine, chemați-mă; nepoată-mea e mai toată ziua pe aici. Noapte bună!

★

Întors acasă, Vlad începu să răscolească plin de speranțe tot felul de culegeri folclorice. În curînd însă își dădu seama că aceste cercetări la întîmplare nu-l vor ajuta să dea de basmul bătrînului. Și într-adevăr, descoperirea avea s-o facă Răileanu. La cîteva zile după sosire, Vlad îi primi vizita.

— Am găsit! zise Răileanu agitînd o carte cu coperți roșii.

— Ai găsit? repetă Vlad. Unde?

— Uite, în culegerea asta de basme populare O clipă! Să deschid unde trebuie. Ia citește aici.

— Basmul „Trei copii sărmani"... Și moș Sîrbu zicea de trei frați!

— Da, după asta m-am și orientat! replică Răileanu, așezîndu-se singur, căci Vlad uitase să-l invite. Citește paragrafele însemnate! Adică nu, ascultă întîi subiectul! Este vorba aici despre trei frați, dintre care unul ia de la niște căpcăuni o nuia fermecată, cu ajutorul căreia poți împietri orice vietate, o tichie roșie, care te face nevăzut, și o traistă din care poți bea și mînca fără ca bunătățile să se isprăvească. Hai, citește!

— „Colindînd în lung și-n lat Pămîntul, el văzu multe lucruri vrute și nevrute. Ba se urcă și la cer, că nu-i era greu dacă avea tichia cea roșie la îndemînă. N-a avut de lucru și astupă toate găurelele de pe bolta cerului pe unde curgea apa, cînd ploua. Odată, cînd zbura spre zările albastre, ridică nuiaua și apa se prefăcu în pietricele de gheață, că fu gata să omoare multe vietăți de pe Pămînt".

— Naivitatea explicării ploii şi a grindinei ne poate da siguranţa că basmul este foarte vechi! întrerupse Răileanu.

— „Se plimbă el prin lună şi prin stele, se luptă cu oameni care aveau mîinile cît prăjinile, capul cît baniţa şi picioarele cît rîşchitoarele. Cînd a vrut unul să surpe pe el un munte, copilul a ridicat nuiaua şi omul se prefăcu într-un stei de piatră, căzîndu-i jos un glob de aur, pe care-l băgase în săcui."

— Ei, ce spui, nu seamănă aceşti oameni din stele cu fotografia cea mare trimisă de astronauţi?

— Da... Ba da! recunoscu Vlad. Sigur că seamănă, dacă ne gîndim cum vor fi privit primitivii la acele fiinţe înalte de 3 metri. Aşa se explică descrierea în basm a dimensiunilor fabuloase ale acelor oameni. Mai departe... „Trecură mii de ani de cînd el zbura ca gîndul din stea în stea." Tulburătoare frază! E ca şi cum străinii le-ar fi explicat strămoşilor noştri paradoxul scurgerii încetinite a timpului la viteze mari! Hm... „Şi cînd simţi că-i vine dor de fraţi şi de Pămînt, se lăsă ca gîndul în adîncurile văzduhului şi porni spre palatul frăţiorilor.

Mergînd puţin cam îngîndurat că n-are nici un rost pe lume, băgă de seamă că Pămîntul era copt şi pîrjolit de arşiţa soarelui, că nu mai are pe el nici iarbă, nici viaţă! Toate pieriseră!

Băiatul îşi aminti greşeala ce o făcuse, dînd în băierile cerului cu nuiaua, prefăcînd picăturile de apă în gheaţă. Puse tichia pe cap şi se sui în creştetul cerului. Se uită bine şi văzu toate găurelele pe unde trebuia să plouă înfundate cu gheaţă. Dădu o dată puternic cu nuiaua, gheaţa căzu şi ploaia începu să pice pe Pămînt".

— Cum spune mesajul? interveni iar Răileanu. „Explozia urmată de ploi îndelungate şi rodnice a fertilizat cîmpia." Şi iată că în basm se pomeneşte despre aceste ploi şi explozie. Citeşte!

— „Ploua de parcă s-ar fi vărsat mările din cer. Din izbitura apei i-a căzut însă din traistă globul aurit.

Într-un tîrziu, zburînd el în jos spre Pămîntul întunecat de apă, a văzut o flacără puternică, care a luminat tot Pămîntul. Cînd ajunsă jos, găsi Pămîntul înverzit, plin de ierburi și vietăți. Găsi orașe și sate cu lume veselă, care își vedea de munca cîmpului și pășunatul vitelor. Gîndi el: globul meu de aur o fi făcut viața pe Pămînt. Poate l-o fi furat omul acela înalt cît casa din Soare, că așa minune n-am mai văzut".

Terminînd de citit, Vlad se afundă în tăcere. Răileanu așteptă obiecțiile lui, pentru care pregătise din vreme riposte. Dar așteptarea se prelungi, fără ca profesorul să dea semn că intenționează s-o curme. Răileanu se mișcă în scaun cu grijă — era corpolent și mereu cu frică să nu dărîme ceva —, tuși și începu:

— Îmi vei spune că basmul nu poate avea o vechime de cîteva mii de ani. O asemenea vîrstă o ating doar legendele despre zeii greci. Dar nu uita că multă vreme cosmonauții au fost și ei zei ai dacilor, cel puțin pînă cînd romanii și-au impus Olimpul lor. Atunci, religia lor a devenit un basm, basmul de față.

— Da... șopti Vlad parcă absent.

— Basmele nu au o formă fixă, ci doar un tipar, o schemă generală, pe care povestitorul brodează narațiunea, de fiecare dată altfel. Sînt producțiile folclorice cele mai puțin stabile.

— Așadar, un nou mesaj, basmul lui moș Sîrbu! Un ultim mesaj lăsat de cosmonauți pe Pămînt! Mulțumesc, Mișule! își aminti profesorul că e gazdă și strînse cu putere mîna interlocutorului său.

Cititorii au cuvîntul

Necesitatea de a lămuri cîteva puncte de vedere în legătură cu literatura de anticipație mă obligă din nou să iau cuvîntul. Intr-o scrisoare precedentă m-am ridicat împotriva trilioanelor lui Ion Mînzatu. O serie de cititori au luat imediat apărarea acestei lucrări. Să nu pară cumva o retractare a afirmației mele precedente faptul că și eu recunosc valoarea și frumusețea lucrării lui I. Mînzatu și totodată înalta pregătire științifică a autorului, cercetător la I.F.A. Pur și simplu cifra mi s-a părut cam exagerată. De altfel chiar fizicianul Jacques Bergier arăta că „fantasticul are dreptul să apeleze la legi necunoscute, dar să nu contrazică legile bine stabilite"

Și acum să trecem la alte probleme ale literaturii de anticipație. Știm că literatura are menirea ca, prin prezentarea aspectelor legate de trecut, prezent sau viitor, să educe omul, să participe la lupta lui pentru progres. E adevărat că în ceea ce privește zugrăvirea prezentului și a trecutului munca e oarecum ușurată: faptele unuia se petrec sub ochii noștri, iar ale celuilalt sînt consemnate în paginile istoriei și în amintirea oamenilor.

La previziunea viitorului ne vine în ajutor fantezia. E o muncă în genul celeia a lui Cuvier: după cum știm, marele savant a reconstituit cu ajutorul unui os o ființă inexistentă la momentul respectiv. Poate că nu a arătat absolut toate amănuntele, dar a arătat suficiente detalii interesante. În ceea ce privește fantezia și viitorul, se petrece un proces asemănător, doar în sens invers: „osul" inițial, reprezentat de germenii viitoarei etape din viața omenirii, este prelucrat de cuvierii epocii noastre (Efremov, Lem, Fărcășan) printr-un proces care spre deosebire de *reconstituirea* lui Cuvier este un proces de *constituire*. Deși nu există nici o „mașină a timpului", viitorul poate fi prevăzut în liniile lui generale. Firește că este absolut necesară cunoașterea legilor materialismului istoric.

Gorki spunea că Cehov nu a avut curajul să expună concluzia întregii sale opere: „Urît mai trăiți, domnilor!" Dimpotrivă, mesajul scriitorilor noștri de anticipație răzbate clar din fiecare pagină: „Frumos veți trăi, oameni! Cu o condiție însă: să luptați pentru aceasta! «Timpurile de aur» nu vin singure!"

Aș dori să abordez în treacăt și problema criticii. Faptul că redacția ține legătura cu cititorii Colecției și că publică adesea scrisorile lor este un lucru bun, dar am vrea să cunoaștem și părerea criticilor mai competenți. La urma urmelor un gen nou impune și o critică nouă.

FLORIN PARASCHIV
Focșani

LES LETTRES françaises
ARTS SCIENCES
SPECTACLES

O confirmare în plus despre

MATURITATEA LITERATURII ROMÎNEŞTI DE ANTICIPAŢIE

În nr. 997 (oct. 1963) al revistei „Les Lettres françaises", cunoscutul publicist francez Charles Dobzynski recenzează cartea lui Sergiu Fărcăşan apărută nu de mult în vitrinele librăriilor pariziene. Întrucît romanul „O iubire din anul 41 042" a fost tipărit pentru întîia oară în Colecţie, credem că pe cititorii noştri îi va interesa prezentarea cîtorva fragmente din articolul lui Ch. Dobzynski.

„Acest roman al unui tînăr autor romîn, Sergiu Fărcăşan[1]*, reprezintă incontestabil (împreună cu excelenta carte a polonezului Stanislaw Lem, despre care am scris într-o cronică precedentă) una dintre cele mai bune lucrări care ne-au parvenit dintr-o ţară socialistă. Mai mult încă, acest roman constituie confirmarea dezvoltării şi a maturităţii la care a ajuns astăzi în aceste ţări literatura de anticipaţie...*

Fărcăşan nu e numai un romancier de talent, care ştie să ne ţină încordaţi cu o acţiune bogată în surprize, prin care dovedeşte o imaginaţie de o rară amploare, care ştie, de asemenea, să ne mişte cu o poveste de dragoste foarte originală, ce depăşeşte obişnuitul sentimentalism al genului, dar el e şi un filozof şi un moralist, care-şi pune în practică, cu multă ingeniozitate, concepţia sa marxistă, zugrăvind în culori puternice o lume comunistă a anului 41 042...

Caracteristica acestei cărţi e bogăţia extraordinară şi calitatea informaţiei ştiinţifice sau, mai exact, a ipotezelor şi a postulatelor, bazate pe datele actuale, care îi îngăduie autorului să-şi susţină descrierea multilateralului progres al omenirii în epoca în care se situează povestirea. Oamenii de

---

[1] Colecţia „Enigme autour du monde", E.F.R.

atunci au suferit o importantă mutaţie biologică, deoarece, dominînd mecanismul eredităţii, au dobîndit facultatea să trăiască aproape patru secole. Asta presupune, fireşte, o transformare profundă a structurii sociale, culturale şi morale, iar autorul nu pierde prilejul de a ilustra cu strălucire consecinţele acestui salt înainte al evoluţiei. Totuşi e vorba, în primul rînd, de un roman al cărui resort dramatic îl constituie întîlnirea neprevăzută a două civilizaţii apărute pe Pămînt, dar despărţite de cîteva zeci de milenii.

Închipuiţi-vă un trib din era cavernelor debarcînd astăzi în epoca noastră atomică. Aceasta e aventura pe care o trăiesc locuitorii «Arcei lui Noe», o cosmonavă gigantică expediată în anul 9000 spre o stea îndepărtată şi care, după o îndelungată rătăcire, se întoarce spre planeta natală. Pe bordul navei spaţiale s-au succedat mai multe zeci de generaţii, dar, conform teoriilor lui Langevin şi Einstein, Pămîntul a îmbătrînit cu peste treizeci de mii de ani, timp în care s-au produs schimbările fundamentale, sociale şi biologice pe care le-am evocat mai sus...

După cum se cuvine într-o povestire filozofică, autorul se referă necontenit, mai mult sau mai puţin direct, la problemele trecute şi actuale ale ţării lui şi în general ale socialismului...

În acea vreme, conflictele de ordin psihologic sînt departe să fi dispărut, şi nici cele legate de cultură şi artă, domenii în care continuă sub forme inedite, lupta dintre vechi şi nou. Şi noi constatăm cu interes că anumite preocupări ale lui Fărcăşan se întîlnesc cu acelea ale Elsei Triolet din «L'âme». Nu e vorba să prezentăm un catalog de minunate şi poetice invenţii ale autorului, de genul veşmintelor ţesute din raze sau al casei construite automat la o simplă comandă. Să menţionăm doar că una dintre admirabilele-i reuşite este idila romantică dintre Lu, «muritoarea» cosmonaută de pe «Arca lui Noe», şi Ols — eroicul salvator al navei — şi care va găsi mijlocul să învingă abisul celor 200 de ani ce-l despart de iubita lui. În concluzie deci, un roman de mare calitate, exemplu de literatură ştiinţifico-fantastică inteligentă şi inventivă".

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

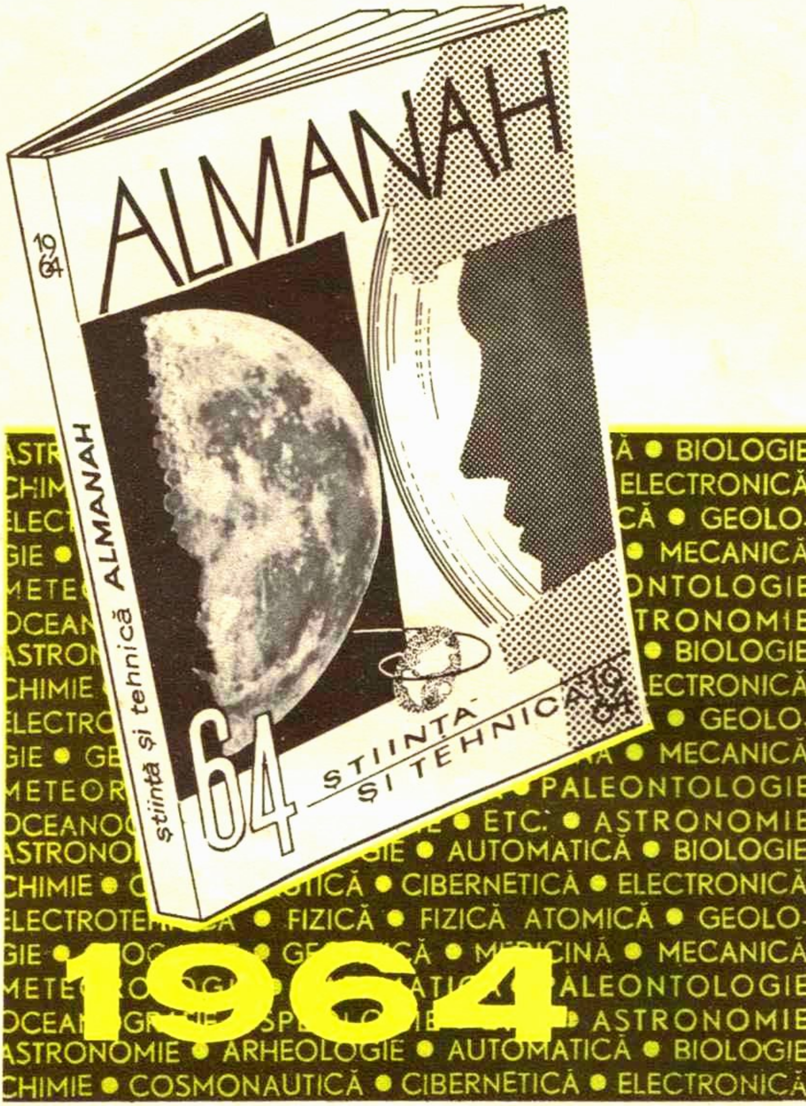
Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

• NOIEMBRIE 1963

41 007